

Des del punt de vista català es podria explicar simplement com a continuació fonètica de RŪBĒUS, tenint en compte que per un fet freqüent els mots en *-i* àton sovint passaven en català popular a *-i* (*diluvī* > *deloví*, *novī* > *noví*) i així es verifica en diversos NLL compostos amb RUBEUS: RIVUS RUBEUS > *Re-rubí* > *Rubí*, la riera i grossa vila del Vallès; *Font-rubí*, *Quer-rubí* > *Corrubí*, MARRUBIUM > *Malrubí* i encara d'altres.⁴ És clar que després del plural *rubis* es convertia quasi normalment en *rubins*: no manca, doncs, una bona base lingüística i filològica, per a la hipòtesi que el mot es propagà des del cat. a l'it. *rubino* i b. ll. *rubinus*

DERIV: *Robinet*. *Robicet*.

CPT: *Rupit* nom d'un moixó de pit roig 'Erythacus rubecula'. No el trobo documentat fins a la fi del S. XIX (manca Lab, Vogel, DFgra, DAMen. etc.), i el DAg. s. v. *ropit* i *rupit*, com a propi de Men.: «B.: Alerta, allots. T.: Ni un *ropit* passarà, per més que en venguen», PdAPenya (*IdOr* I, 44); «els pobres *ropits* i ses tines eren més respectats, per lo petits, i pensar que també an aquests animalets, prop de Sóller, los cacen amb visc'», Àrx. Lluís Salvador, p. 77. «Un *rupit* dins un estable / tirave coces ---», Camps Merc. (*Folk Mem.* I, 174). Tant o més usat a Mallorca, on es troba fins en toponímia («Sa Font *dər řupit*» a Bunyola, 1963), i *En Rupit* nom d'un personatge de narracions mall.; «El lloser --- amb ell m'en anava cada capvespre a la costa, a fer la volta pel parany; algava --- les lloses --- a voltes hi trobava *ropit* o ratolí, i a voltes res», JnRosselló (*Manyoc*, 79). Crec que s'usa també en algun punt del Princ., cf. Sallent, *Els noms dels ocells*, BDC x, 91; no recollit en el DOrt, al qual l'afegeix Fontserè, com que era entès en ocells, potser no manca de valor l'ús que en fa J. M. de Sagarra: «Raça menuda, / de què us ser- veixen l'ànima i el crit, / i de què us val la sega i la batuda / i estufar-vos com ploma de *rupit*?», «És el dia dels morts, l'horta sospira, / passen la griva i l'estornell molt alts, / i el *rupit* ull-negrenc el bec estira / en el perer de peres tardorals» (*Comte Arnau*, 182, 40 320).

Com que té el pit roig o vermellós, té raó Moll en rebutjar una vaga connexió amb el gr.-ll. *hydropicus* suggerida per Spitzer (*LexikK*, p. 63, § 86) i postular-li una base *RŪBĪPĒCTUS = cast. *puti-rojo* amb l'ordre invers (AORBB II, 61; BDLXIII, 116; *Gram. Hist. Cat.*, 304). L'ordre dels mots components i l'evolució fonètica fa suposar que seria un compost ja format en llatí o romànic primitiu. Diu el Bloch-W. que «*roupie* est attesté dès le xvie. S., dans la région angevine, au sens de 'rouge-gorge', però aquesta grafia *-ie* del S. XVI ja no té valor fonètic gens segur i pot ser provocada per la paronomàsia amb *roupie* «goutte d'humeur qui pend au nez» [S. XIII, J. de Meung, que usa *roupieux*], mot d'etimologia desconeguda; per tant també a l'Anjou deu ser *RUBIPECTUS

D'altra banda no sembla que pugui haver-hi relació amb el nom de lloc *Rupit*, poble i altres indrets de nom antic, en el Princ.,⁵ i *Rupidera* ross., que potser s'han d'interpretar com VILLA RŪPĒTĪ 'vila del roquisser',⁶⁰

amb metafonia causada per la *-i* del genitiu (cf. *Castellfolli*, *Carlit* de formació paral·lela -FOLIETI, CARDUETI), si bé no s'explica bé la conservació sorda de la *-p-*. En canvi, potser venia del nom del moixó, a tall de malnom, el NP *Ropit* d'un morisc del Real de Gandia (CBarceló, *Sbarq al-Andalus* I, 1984, p. 69).

Rèvola 'roja (planta), stellaria holostea, galium aparine, g. saccharatum', DFA, AlcM; AMAlcover posa *rébola*, nom de planta, com a ex. d'esdrúixol, però segons AlcM es pronunciarà amb *-v-* i è oberta a Mall, Men i Valls. Potser és un mossarabisme provinent de RUBEOLA 'rogenca', car Ibn Albàitar (Màlaga, † 1248) porta r[*a*]būl (pron. *rabol*) com a nom d'«una espècie de ramne o cambrón de color rojo» segons Simonet (*Glos. Mozár.*, s. v. *rabol*, i cf. *lapella*); de RUBEOLA devia sortir en mossarab **roibóla*, però l'àrab no admetent diftong oi l'ha de canviar en ai, i l'àrab vulgar fa recular l'accent en mots que tinguin vocal llarga o diftong en la síl·laba pretònica; *rabol* seria el nom genèric, que l'àrab forma sense *-a* damunt el «nomen unitatis» en *-a*, però aquest restaria també en àrab, no recollit per Ibn Albàitar.⁶

¹ Per a una arcaica variant alt-aragonesa *ruego*, veg. DECH v, 81b27-42. Cal afegir-hi que la seva extensió toponímica és molt gran, començant ja cap al Turbó, on almenys hi ha *Fontorruego* (FONTEM RUBEUM) a les Viles (1957) i crec recordar-hi *Camporruego* i potser *Montorruego*, allí o en un poble veí, dins l'Alt Isàvena; sobretot per les altes valls del Gállego i de l'Aragón: *Cenisarruego* a Oz, *Camporruego* a Espuëndolas, *Buxacarruego* a Bescós de G., *Puyarruego* a Esposa Degué existí una variant **arruebo*, que acaba de comprovar que l'ètimon és RUBEUS, car (amb *ue* > *ua*) hi ha *Las Arruabas* a Espuëndolas i algun altre de semblant. — ² řuzěs me'n diuen els sobre-cocs Canadell, Tossa, 1985 — ³ En al. «glimmen, schwelen», angl. 'glimmer, glow', 'smoulder'. Encara que escassa se li ha trobat alguna parentela indoeuropea: veg. Pok, IEW, 873.4; i Walde, s. v. *russus* Bender cita Geitler, *Litau Studien*, 99, 107; Bezenberger, *Litau Fgn.*, 165b; Leskien, *Ablaut im Litauschen* — ⁴ Cf. E T. C II, 267-8. —

⁵ Poble antic, ja amb documentació medieval, a Collsacabra. Mas i Coll de la Creu de *Rupit* entre Arenys de Munt i l'alta vall de Canyamars. Aquest és dalt d'una roca; aquell, tot sencer, està bastit damunt d'una immensa superfície de codines voltades de cingle. Crec que n'hi ha encara algun més. La *-p-* potser s'explica per semicultisme ajudat per la paronímia amb el nom de l'ocell, o etimologia popular *re-pit*. — ⁶ No asseguro, si bé ho crec, que sigui el *Galium aparine* (ni les altres herbes dites *rèvola*) l'aranès *řagúla*, mala herba de tija aspra que es fa per les bardisses i sembrats, i s'enganxa en els vestits; d'un nus a l'altre de la tija fa 2 o 3 granets negres, que s'usen per fer una tisana per a les persones massa sanguines; es barreja amb el blat tornant-lo amarg: a Vilamòs la relacionaven amb el margall i la *urága* o *řága* (fr. *ivrate*); en guardo un ramellet, collit a Gessa (1930-32)